

שיעורי חינוך

מראש הישיבה שליט"א

עצות פרקטיות והדרכה להורים, מלמדים, מחנכים ומחנכות

פרשת ואתחנן
שנת תשפ"ו

גליון
קס"ג

שיעורי חינוך

מאת ראש הישיבה שליט"א

- לדורון לתפלה ולמלחמה -

מעשה אבות סימן לבנים

רואים בכל ספר בראשית ובספר שמות עד פרשת משפטים, איך שהתורה מאוד מאריכה ומספרת את כל הפרטים מחיי אברהם, יצחק ויעקב. הפרשיות האלו כתובות מאוד בהרחבה ובאריכות עם כל פרט מהחיים שלהם; איך שהם הלכו ובאו, ישנו, קמו ואכלו. ואחר כך מפרשת משפטים והלאה, כותבת התורה את כל ההלכות מאוד בקצרה; הלכות מסימות אפילו לומדים רק מאות אחת מיתרת, מ-ה' או ו'. למה זה באמת ככה? התרוץ הוא, כי "מעשה אבות סימן לבנים" (עין תנחומא לך לך, סימן ט). התורה רוצה שנשגנו לעצמנו ועם ילדינו איך התנהגו האבות הקדושים בכל פרט מהחיים, כדי שנראה איך הם חיו עם הקדוש ברוך הוא ובקשו הכל מהקדוש ברוך הוא. וזה צריך להראות לנו איך אנחנו נתנהג, ואיך אנחנו גם צריכים להכניס את הקדוש ברוך הוא בחיינו היום יומיים.

יעקב אבינו הכין את עצמו לשלושה דברים

אנחנו רואים בפרשת וישלח (בראשית לב) שיעקב אבינו יצא לדרך בתורה מחרן כדי ללכת לארץ ישראל, והוא שלח מלאכים כדי להרגיע את עשו על שהוא לקח לו את הברכות של אביהם יצחק. המלאכים חזרו והודיעו לו (שם, פסוק ז): "באנו אל אחיה אל עשו וגם הלך לקראתך וארבע מאות איש עמו"; עשו עושה את עצמו כאלו הוא אחיה, אבל האמת היא שהוא שונא אותך והוא מתכוון למלחמה נגדך, הוא בא לקראתך עם ארבע מאות חילים מזוינים.

רש"י אומר (שם, פסוק ט, דבור המתחיל והיה המחנה הנשאר לפליטה): "התקין עצמו לשלושה דברים, לדורון, לתפלה, ולמלחמה".

כמו שאנו רואים שיעקב שלח 'מתנות' לעשו: עזים, כבשים, גמלים, פרות וחמורים. אנחנו גם מוצאים שיעקב 'התפלל' אל הקדוש ברוך הוא (שם, פסוק יב): "הצילני נא מיד אחי מיד עשו" רבנו של עולם, תציל אותי מיד אח שלי שמתנהג ברשעות כעשו, "כי ירא אנכי אתו, פן יבוא והכניס את עמי למלחמה", והוא גם הכין את עצמו ל'מלחמה', כמו שאנו

רואים שהוא חלק את הילדים שלו לשתי קבוצות ואמר (שם, פסוק ט): "אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה".

צבא של ילדים נגד המחנה

זהו למוד עצום למחנכים איך לבוא אל הילדים. כשמחנה נכנס לפתח באים לקראתו צבא של עשרים שלושים ילדים; ומי מדבר בכלל על מנהל או מנהלת שהם מדי פעם צריכים להסתדר עם צבא של ארבע מאות ילדים. זה נראה כמו שהילדים רוצים להלחם עם המחנה והם לא רוצים לצית, ומחנכים מחפשים רעיונות איך לתפס את הלבבות של הילדים.

ולכן צריכים להסתפל מה יעקב אבינו עשה כשהוא התיגע עם המתנגדים שלו, ולהשתמש בזה כ'מעשה אבות סימן לבנים' ולחקות את זה אצל הילדים.

העצה הראשונה: דורון

העצה הראשונה היא 'דורון'. ילדים בריאים הרי לא רוצים לשבת על יד השלחן וללמוד, הם רוצים לקפץ ממקום למקום; ולכן צריכים לגרות אותם שאם הם יתנהגו יפה, ילמדו ויתפללו, יקחו אותם לטיול. שיתארו את

מורה היתה באמצע ללמד את הבנות הלכות קשות, באמצע התחילה ללדה לדפק ולעשות רעשים. המורה הכתה באצבע צרדה כדי לסמן לילדה שתפסיק לדפק; והילדה באמת הפסיקה אבל זמן קצר לאחר מכן היא המשיכה עוד פעם לדפק.

המורה חשבה מיד: 'מה רוצה כאן הילדה? כבר סמנתי לה שתפסיק והיא ממשיכה לעשות את זה, היא פשוט רוצה להפריע לי!' אבל מיד היא נזכרה בחזקת ששומעים אצל רבנו ז"ל על חנוך, והיא התחילה לחשב: 'מה יכול להיות הספור? היא הרי בטח לא מתכננת לרע, היא בודאי לא רוצה לריב אתי'. היא התחילה להסתכל יותר חזק על הילדה והבחינה שהיא דופקת עם קפסא של משקפים, ואז היא קלטת שאלו יש לילדה משקפים חדשות ואף אחת לא החמיאה לה על זה, ולכן היא דופקת עם הקפסא על השלחן כדי שייבחינו בזה.

והמורה נענתה ואמרה לילדה: **"יש לה משקפים חדשות?"** הילדה קפצה משמחה וענתה בקול רם: **"כן, כן!"** זה היה נראה שהיא כבר עומדת כמה שעות ומחכה שאחת כבר תבחין במשקפים החדשות שלה, והיא באה לבית החנוך רק בשביל זה. אמרה לה המורה בחכמה רבה: **"וואו, את נראית כל כך יפה, כל כך טוב"**, והיא חזרה ללמד את ההלכות איפה שהיא אחזה; והקפסא של המשקפים נעלמה פתאום מהידים שלה...

רואים מזה שזו באמת המציאות שילדים אינם מחפשים לעשות מלחמות או סתם להפריע לפתה, אלא מאחורי כל דבר

אני יוציא אותה מהכיתה ולא תוכל לחזר רק אם ההורים שלה יבואו לכאן.

אבל רש"י אומר אחרת. רש"י אומר (שם, פסוק ט, דבור המתחיל והיה המחנה הנשאר לפליטה): **"למלחמה - והיה המחנה הנשאר לפליטה"**, הפרוש היא: המלחמה של יעקב אבינו היתה בעקור לעבד על אסטרטגיה איך להציל את הכי הרבה ששיר. הוא חלק את המשפחה שלו לשתי קבוצות ואמר: אם חלילה עשו יורג קבוצה אחת, לפחות שיתנצל הקבוצה השנייה.

אותו דבר צריכים לעשות עם ילדים. אם יש לנו ילד שכמה שכבר נסו לגרם לנו שילמד או שיתפלל זה לא הולך, הוא לא רוצה לשתף פעולה עם כל הכיתה - אסור לחשב אז: 'אם הילד ממילא לא רוצה ללמד או להתפלל, נעלים עין בכלל מהילד'. אלא שיחשבו: 'מה אני פן יכול להציל? מה אני יכול לתת היום לילד שהוא יכול לקחת אותו ולזכור זאת לכל החיים? אולי אתן לו מלה טובה על איזו מדה או מעלה שיש לו? כך יהיה לו מה לזכור משנותיו הצעירות, וזה ילנה אותו ויתן לו כוחות להיות יהודי כשר לכל החיים שלו'.

זו המלחמה הנכונה שצריכים לעשות; לא שיכנסו למלחמה או לריב עם הילד, רק שינסו להציל את מה שכן אפשר לפעל אצלו, אפלו שאי אפשר עדין לפעל אצל הילד את השלמות.

הילדים לא באים כדי לריב עם המחנה

שמעתי ספור יפה שקרה אצלנו בבית החנוך "בית פיגא".

הטיול עם כל הצבעים - איך יהיה אפשר להתגלש על מגלשות ענקיות וכדומה - עם זה יסיעו את מחשבות הילדים אל הטיול, והם יקבלו חשק לעשות את מה שדורשים מהם.

אבל צריכים לזכור, שטיול אינו מיעד באמצעי לאים על הילדים שיענישו אותם והם לא יוכלו להשתתף, אלא זה מיעד להכניס חשק, ורצון להתנהג טוב, כדי שכל אחד באמת יוכל להשתתף.

מחנכים צריכים לתגמל את הילדים עם מתנות ולתת לכל ילד מלים טובות ב'פרטיות'. אם פוגשים פעם ילד בצד בהפסקה, שיגשו אל הילד ויתנו לו מלה טובה, כמו למשל: **"אתה ילד טוב"**, **"יש לה לב טוב"**, **"אתה דייקן"** או **"אתה ילד עדין"**. אבל זה חייב להיות משהו אמיתי שיש לילד באמת, ולא דברים מזויפים.

העצה השנייה: תפלה

העצה השנייה היא תפלה. באמת זה צריך להיות הדבר הראשון אצל מחנך; צריכים לבקש שיאהבו את כל הילדים, ושאיף אחד לא יפריע בכיתה, ושלא נטעה לחשב שילדים מסתמים מגיעים במיוחד כדי להלחם עם המחנך.

העצה השלישית: מלחמה

העצה השלישית היא 'מלחמה'. מה פרוש מלחמה? בדרך כלל כשאומרים את המלה 'מלחמה', עולה מיד במחשבה שמתכננים כאן להכנס למריבה רצינית. אם מלמדים ירצו חס ושלום לחקות את זה, ויחשבו שיגשו אל הילדים בדרך של: 'אתה רוצה להתחיל אתי? אני יראה לה שאני יותר חזק ממך!'

מסתתר ספור; או שהילד מחכה שיסתכלו עליו, או שמפריע לו משהו אחר, וצריך להתבונן טוב בדבר לדעת לתפס בחכמה מה שבאמת קורה.

מה יזכרו בעוד מאה שנה?

אמא שלי שתהיה בריאה ספורה לי, שהיא ראתה פעם באיזה בית ספר שתולה פתק עם פתגם מאוד יפה, והיא בקשה ממני שאני אחזר על זה בשעורים למחנכים. וכך היה כתוב: **"בעוד מאה שנה אף אחד לא יזכר איך היית לבוש, איזה רכב היה לך, או איזה בית היה לך; אבל דבר אחד יזכרו לנצח: את מה שהוספת לחיי ילדו!"**

הדבר היחיד שנשאר לנצח, זה אם המחנך התנהג לילדים עם לב ורגש. כשהמחנך ראה ילד בוכה, הוא הקשיב לו והבין את הכאב שלו. המחנך זכר שילד זה רק ילד ואין לו כוונה רעה. המחנך זכר שצריך לחשב טוב לפני שעונים לילד - מה לענות ואיך לענות. המחנך לא נקט מיד בפעולה להעניש ילד, אלא התעמק טוב טוב לפני זה ובקש מהקדוש ברוך הוא להשתמש עם המלים הנכונות והפעולות הנכונות, שהם רק ירימו את הנפש של הילד ולא חס ושלום ישברו אותו.

מהי המטרה של המוסד?

מחנכים יקרים, המטרה של מוסד היא: ללמד עם הילדים את התורה הקדושה, ללמד אותם שיש בורא לעולם, ולהחדיר בהם עדינות, יראת שמים, קדשה ומדות טובות.

חשוב שהמחנכים יזכירו בקביעות את שמו של הקדוש ברוך הוא, כדי שיחדר בילדים

ו'שם שמים יהיה שגור על פיהם'; שהילדים ילמדו להזכיר בכל דבר את הקדוש ברוך הוא, לדגמא, כשמלמד רוצה להחמיא לילדים על זה שהם יודעים מצין, שלא יגיד רק: **"אתם יודעים מצין"**, רק שיוסיף לפני זה: **"ברוך השם שאתם יודעים מצין"**. כמו כן צריכים במשך היום להזכיר בקביעות מלים מהקדוש ברוך הוא כמו: **"בעזרת השם"**, **"השם יעזר"**, וכדומה.

המטרה של למודים לא חשובים

מחנכות שואלות: בבית החנוך לומדים הרי למודים שונים שהם באמת לא נחוצים לחיים, בשביל מה נדרש ללמד אותם?

התשובה על זה היא: זה באמת נכון שלא כל הלמודים שלומדים בבית החנוך הם נחוצים לחיים, אבל כדי שיוכלו ללמד את הילדים שיש הקדוש ברוך הוא, ולהכניס בהם עדינות, יראת שמים, קדשה ומדות טובות, חייבים שיהיה יום מלא עם למודים שונים. כל הלמודים שהם לא כל כך נחוצים, הם אמצעים איך למלאות את היום, כדי שעל ידי זה יוכלו לשזר את הדברים הנחוצים, כמו מלים של אמונה, לבנות את הילדים ולתת להם מלים טובות.

באו נקח כדגמא את הלמוד של חשבון. חשבון זה למוד נחוץ וזה דבר טוב אם יודעים חשבון, אבל אפשר גם להיות אמא יהודיה אפילו שלא יודעים כל כך טוב חשבון. עם כל זאת צריכים ללמד את זה כראוי, כדי שיוכלו תוך כדי זה לשזר דברים חשובים: את הקדוש ברוך הוא, לבנות את הילדים, וללמד אותם את מה נכון לעשות ומה לא.

אם ילד נענה באמצע שעור חשבון: **"אני לא מעניין ללמד חשבון, בשביל מה צריכים לדעת את זה?"** צריכים לזכר קדם שכשילד מכריז כך באמצע הלמודים, זו הוכחה שהילד צריך פשוט קצת תשומת לב, וזה משמש כתזכורת למחנך לתת לו מלים טובות.

אבל אחר כך באה שורה של למודים חשובים שצריכים ללמד את הילד; צריכים ללמד אותו שאסור להתפרץ בדבורים באמצע השעור, כי זה לא דרך ארץ.

צריכים למסור גם שיחה שלמה על הענין הזה, שלא עושים בחיים רק מה שמעניין אותי. תגידו לילדים: וכי איזה אמא 'אוהבת' מאד לעשות את עבודות הבית שלה, כמו לבשל ארוחת ערב, לכבס בגדים ולסדר את המטות בכל יום ויום? ובכל זאת הן עושות את זה, כי צריך לעשות בחיים את מה שחשוב. אותו דבר זה במוסד: אם מורה אומרת לשבת על המקום ולהקשיב ללמוד מסים, אז זה עכשו הדבר הנכון לעשות, וצריכים לעשות את זה אפילו שאין חשק או סבלנות לזה.

יוצא מזה, שאפילו מלמודים שאינם חשובים יוצאים לפעמים יסודות מיחדים ומאוד חשובים שהילדים יקחו אתם לכל החיים.

הקדוש ברוך הוא יעזר שתהיה לכם הצלחה וסיעתא דשמיא, אמן.

למה בתלמוד תורה אני מצליח, ובבית לא?

שאלה:

לכבוד ראש הישיבה שליט"א,

אגש מיד לענין. אני מלמד ברור השם, ואצלי בכתה מאד נעים וחיובי, כולם שמחים, אני משבח את כל אחד, אני מחיך לכל אחד, אני מלמד בחשק, אני מצית למה שראש הישיבה שליט"א אומר למלמדים.

אבל מה לעשות שאצלי בבית יש חשך ענן וערפל, אני צועק על הילדים, אני לא מפסיק לתת ענשים. בחג הרבצתי כמה פעמים לבן שלי, ופעם אחת לבת שלי. זה מתחיל בזה שהבן שלי לא מתנהג בדרך ארץ, והבת שלי אומרת בכל רגע "לא" לאשתי ולי. וברגע שאין שמחה בבית, אני מקפיד על כל דבר, ונהיה מתוח.

אם ראש הישיבה שליט"א ישאל אותי: "למה זה באמת כך?" אני לא כל כך חכם כדי להבין את עצמי, האם זה קשור לזה שאשתי לא בדעה אחת אתי ולא מעריכה אותי, ולכן המוח שלי מצמצם ובבית אני מאבד את החיוך, ויש מתח באויר, בכלל אני מרגיש שבשעורי החנוך ברור לי יותר מה לעשות, ראש הישיבה שליט"א מתאר באיזה מלים לדבר אל ילדים, אבל בשעורים של שלום בית זה לא כל כך בפרטיות, ראש הישיבה לא נותן דוגמא איך להשרות אורה חיובית ושמחה בבית, מה להגיד לאשה ואיך חוזרים הביתה, מה אומרים עם חיוך, יותר ברור. או שיכול להיות שבתלמוד תורה זה בעין 'הצגה', 'כאילו', מותחים חיוך ומברכים לשלום את כל אחד ומשבחים וכו', אבל בבית זה מידי אמיתי? אין את הענין של להוריד את עצמי ולחייך וכו'. יכול גם להיות גם שאין לי משג במה זה מגיע.

ברוך השם שראש הישיבה שליט"א בכל מקרב הבין את המצב עוד יותר ברור ממני, אולי ראש הישיבה שליט"א בבקשה יכול לעזור לי?

ישר כח

תשובה:

בעזרת ה' יתברך - יום ה' פרשת אחר-ב', כ"ד ניסן, ט' לעמר, שנת ה'תשפ"ד

לכבוד ... גרו יאיר

קבלתי את מכתבך.

חנוך הבנים והפנות הוא לא דבר קל, זה מהעבודות הכי קשות, צריכים עצבי ברזל כדי להצליח להשאר רגועים ושמחים, צריכים לבקש הרבה מהשם יתברך על זה, בפרט כשמגיע חג ויושבים שבווע שלם בבית עם הילדים, עוד סעודה ועוד סעודה, אז צריכים לבקש הרבה מהשם יתברך שישארו בשמחה ושידעו איך לחנך את הילדים, מתי להגיד, כמה להגיד ואיך להגיד.

דבר ראשון אל תשתמש יותר עם הידים, אין דבר כזה לתת מכות לילדים, רבנו היה תקיף מאד בזה, שלא יכו את הילדים. רבנו אמר: "מה שפעלו ברע היו יכולים לפעל טוב יותר וקל יותר בטובות", נגמר עם להשתמש בידיים, תשתמש עם הידים רק כדי ללטף ולתת צביטה בלחי, נגמר עם המכות.

שנית אל תשפיל את עצמך, אפילו כשאשתך לא בדעה אחת אתך, יש לה את המהלך שלה וכו', שזה לא יפיל אותך; וכי תשאל איך עושים את זה? איך אפשר להיות בגדלות המוחין כשחיים עם אשה שמזלזלת? התשובה היא, רבנו אומר (לקוטי מוהר"ן חלק ב', סימן פב), כשמסתכלים אל השם יתברך, לא רוצים כלום, רוצים לעשות רק את רצון השם, אוהבים את האשה כי השם יתברך צוה, לא כי

הולכים לקבל ממנה משהו בחזרה, ולא בגלל שהיא תתיחס אלי יפה ותדבר אלי יפה, אלא בגלל שהשם יתברך נתן לי את האשה הזאת ואתה יש לי ילדים, אז אהב אותה - ואז - אומר רבנו - האשה מתבטלת אל הפעל ואפשר לחיות חיים טובים.

אל תשפיל את עצמך, אל תצפה לשום דבר מאשתך, ואם הילדים שלך לא מציתים, תגיד להם באהבה: "השם אומר שצריכים לצית לאבא ואמא, וכשמציתים לאבא ואמא מקבלים שכר גדול", את המלים האלו תגיד להם באהבה, (בפנים תקיפות אך באהבה).

ועל כולם לך בכל בקר ותבכה את לבך אל השם יתברך, תבקש ממנו סליחה ותבקש ממנו שיקרב אותך, תבקש ממנו שיתן לך אהבה, שיראה לך שהוא אוהב אותך, תספר לו כמה אתה משפל בתוכך, תספר לו שאתה מרגיש כמו סמרטוט וכו', תבקש ממנו שתהיה לך הרגשה טובה, שיתהיה לך אמונה חזקה ותזכר שעוד מעט כבר הולכים הביתה ולא לוקחים אתנו שום דבר, לוקחים רק מצוות ומעשים טובים והדורות שמשאירים.

השם יעזור שתצליח בכל הענינים.

...

(קונטרס עצתו אמונה פרשת קדושים תשפ"ד)

לקבלת הגליון מדי שבוע יש לשלוח אימייל ל: chinuchgilyon@gmail.com

קול ברסלב

קוואל פון אמונה (נשים)
שיעורים; סיפורי תפילה; מתכונים; ועוד
079-704-0069

ארצות הברית 212-444-9169 / 845-351-9060 / אנגליה 03303502363
קנדה 438-320-9090

...

קול ברסלב
שיעורים; חזון יומי; ניגונים; סיפורי תפילה ועוד
079-704-0066

ארצות הברית 212-444-9191 / 845-351-0910 / אנגליה 03303502361
קנדה 4383008080 / בלגיה 3235003461 / ארגנטינה 11552354370
מייל חזון יומי chizikyomi@gmail.com